

Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi * 2025 * Cilt: 29 * Sayı: 1 * (67-90)
**Çocuk Görüşme Merkezleri: Yararlanıcıların Perspektifinden Bir
İnceleme**
Children's Interview Centers “A Review from the Perspective of
Beneficiaries”

Ceylan SÜLÜ AKGÜL*

Cansu BERK**

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 23.06.2024
Kabul Tarihi: 31.01.2025

Doi: tsadergisi.1503755

Anahtar Sözcükler:

*Çocuk Görüşme
Merkezleri (ÇGM),
Adli Destek ve Mağdur
Hizmetleri Müdürlüğü
(ADM)
Çocuk Teslimi
Çocukla Kişisel İlişki*

ÖZET

Sosyal hizmet uygulamaları açısından çocuğun üstün yararını gözeten, ebeveynlerin ve çocukların iyilik halini ve refah düzeyini arttıran, çocuğun temel haklarını koruma altına alan çocuk görüşme merkezleri (ÇGM) sosyal hizmet alanında 2022 yılı Nisan ayından beri uygulanmaktadır. Bu çalışma kapsamında çocuk görüşme merkezlerinden hizmet alan 10 ebeveyn ve 1 birinci derece yakın (anneanne) ile derinlemesine görüşmeler yapılarak elde edilen bulgular MAXQDA programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular hizmetten yararlanan bireylerin; *Hizmet Hakkındaki Düşünceleri*-Eski Eşle Karşılaşmamak, İcra Yoluyla Çocuğun Alınmaması, Kurum Adı ve Kurum Tarafından Aranmak, Hizmeti Nasıl Öğrendikleri, Hizmete Başvurma Nedenleri, *ÇGM'ye İlişkin Değerlendirmeleri*- Olumlu Yanlar, Görev Yapan Personel, Fiziki Yapı, *ÇGM'nin Çocuk ve Ebeveyn Üzerindeki Etkisi*-Ebeveynler/Çocuklar Üzerindeki Etkisi ve *Yararlanıcıların ÇGM'nin İşleyişine Yönelik Önerileri* ana tema ve alt temalarına ayrılarak tematik analiz yöntemiyle deşifre edilmiştir. Elde edilen bulgularda hizmetin olumlu yanları bilhassa eski eş ile karşılaşmama, mahkeme tarafından belirlenen gün ve saatlerde çocuğu düzenli olarak görebilme, çocuğu diğer ebeveyninden görevli uzman aracılığıyla güvenli bir ortamda alma ve çocuğun üstün yararını göz ardı eden icra uygulamasının son bulması yönündeki anlatılar öne çıkmıştır. Gerek hizmetin Türkiye için yeni olması gerekse de hizmetten yararlanan ebeveynler perspektifinden kaleme alınması nedeniyle bu çalışmanın alana önemli bir katkı sağlayacağı ve büyük bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Article Information

Submission: 23.06.2024
Acceptance: 31.01.2025

Doi: tsadergisi.1503755

Key Words:

*Child Interview Centers
(CIC)
Directorate of Judicial
Support and Victim
Services
Child Delivery
Personal Relationship
with the Child*

ABSTRACT

Child Interview Centers (CICs), which prioritize the best interests of the child within social work practices, have been implemented in Turkey since April 2022. These centers aim to enhance the well-being of both children and parents while safeguarding children's fundamental rights. This study examines the experiences of parents who have received services from CICs, providing insights into the effectiveness and impact of these centers. As part of the research, in-depth interviews were conducted with 10 parents and one first-degree relative (grandmother) who utilized CIC services. The collected data were analyzed using the MAXQDA software. The findings highlight the positive aspects of the service, particularly regarding structured and conflict-free parent-child interactions. Key benefits include eliminating the need for direct encounters between separated parents, ensuring that children can see their non-custodial parent regularly following court-determined schedules, providing a safe and supervised environment for child handovers, and ending the previous enforcement practices that overlooked the best interests of the child. Given that CICs are a recent development in Turkey, this study is expected to make a significant contribution to the field by offering a unique perspective from parents who directly benefit from these services. Additionally, it addresses a critical gap in the literature by evaluating the implementation of CICs from a user-centered perspective.

Atıf İçin

Sülü Akgül, C. & Berk, C. (2025). Çocuk görüşme merkezleri: Yararlanıcıların perspektifinden bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(1), 67-90. doi: tsadergisi.1503755

* Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ceylan.sl@hotmail.com, ceylansulu@munzur.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9147-9664>

** Uzman Sosyal Çalışmacı, Adalet Bakanlığı Yozgat Adliyesi Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, cansuberk9449@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8095-1196>

“Anayasamız uyarınca her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Anayasada güvence altına alınan kişisel ilişkinin çocukların üstün yararını gözeterek şekilde mahkemelerce kurulması ve kurulan kişisel ilişki kararlarının aynı hassasiyetle yerine getirilmesi gerekmektedir (Çocuk Teslimi... Rehberi, 2023).”

GİRİŞ

Çocuk görüşme merkezleri ülkemizde 2022 yılı nisan ayından beri faaliyet gösteren, çocukları ve ebeveynleri büyük bir iyilik hali çerçevesinde ele alan yeni ve kapsamlı bir uygulamadır. Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulma Sürecinde Kullanılan Çocuk görüşme merkezleri (ÇGM); ilk olarak pilot uygulama ile belirli illerde faaliyet göstermeye başlamış, hizmetin yararlılığı kapsamında da birçok ilde kademeli olarak uygulama alanını genişletmiş ve 2023 yılı sonu itibarıyla 81 ilde uygulanmaya başlamıştır.

Boşanma sayılarının her geçen yıl artmasıyla birlikte başta çocuklar olmak üzere ebeveynlerinin yasal haklarını koruyan, bu süreçten doğacak olumsuzlukları en alt düzeye indiren yasal bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda Adalet Bakanlığınca Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Birimi çatısı altında hizmet veren çocuk görüşme merkezleri, boşanma aşaması ve sonrasında yükümlü (velayet sahibi/çocuğu teslim eden) ve hak sahibi (velayet sahibi olmayan/çocuğu teslim alan) arasındaki uzlaşmazlıkları en alt düzeye indirmek, çocuğun ebeveynleri ile sorunsuz bir biçimde iletişim kurabilmesini sağlamak amacıyla kurulmuş birimlerdir. Çocuk görüşme merkezleri kurulmadan önce, boşanmış/boşanma aşamasında olan ebeveynlerin çocukları ile kişisel ilişki kurma süreci, icra sistemiyle kolluk kuvvetleri eşliğinde yapılmaktaydı. Çocuğun ve ebeveynlerinin durumu düşünüldüğünde bireyin iyilik halini ve refah düzeyini kapsamlı bir biçimde ele alan bu yeni hizmetin, sosyal hizmet adına profesyonel bir müdahale basamağı olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda kaleme alınan bu çalışmada Türkiye için yeni sayılabilecek bir hizmet modeli olan çocuk görüşme merkezlerinin sunduğu hizmetler, kuruluş amacı ve önemi hizmetten yararlanan bireylerin öznel değerlendirmeleri ile sunulmuş, hizmetin keşfedilmesi ve geliştirilmesi amaç edinilmiştir. Konu çocuklar başta olmak üzere hizmetten yararlanan bireyler için tüm yönleri ile kapsamlı bir biçimde ele alınarak değerlendirilmiştir. Yine hizmetten yararlanan bireylerin hizmet hakkındaki düşüncelerine yer vermesi açısından çalışmanın önem arz ettiği düşünülmektedir.

Boşanma Olgusu

Boşanma, ailenin parçalanmasına sebep olan ve tüm aile üyelerini psikolojik ve toplumsal açıdan etkileyen sosyolojik bir olgu ve hukuken evlilik sözleşmesinin sonlandırılmasıdır (Öngören, 2017: 74). Evliliğin feodal dönemde dini ve kültürel kurallara bağlı olmasıyla boşanma, bir tabu olarak görülmekteydi. Ancak sanayi devrimi sonrası evlilik kurallarının esnetilmesiyle beklentilerin karşılanmadığı noktalarda evlilikler, boşanma ile sonuçlanmaya başlamıştır. Zamanla boşanmaların sayısı artmış, sayısız yetişkin ve çocuk boşanma sürecinden etkilenmiş ve bunun sonucunda boşanma, toplumsal boyutları aşarak evrensel bir sorun haline gelmiştir (Aydın ve Baran, 2010: 118). Türkiye'nin boşanma istatistiklerine bakıldığında Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar meydana gelen ekonomik ve toplumsal gelişmelerle birlikte boşanma oranlarının arttığı görülmektedir (Çiçekli, 2019: 230). 2023 yılı istatistiklerine bakıldığında ise; 171.881 kişinin boşandığı, boşanmaların %33'ünün evliliğin ilk 5 yılında gerçekleştiği, son bir yılda boşanmalardan etkilenen çocuk sayısının 171.213 olduğu, boşanma davaları sonucu çocukların velayetinin

%74,9 oranında anneye verilirken, %25,1'inin ise babaya verildiği görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023).

Boşanma, evliliklerini olumlu değerlendirenler için bir kriz iken evliliklerini olumsuz olarak değerlendirenler içinse yeni hayat düzeni kurmak için bir fırsattır (Kalmijn ve Monden, 2006: 1197). Hukuki açıdan ise evlilik sözleşmesinin bitmesi olarak tanımlanan boşanma, psikolojik açıdan aile üyelerinin parçalanması ile sonuçlanan karmaşık bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Yörükoğlu, 2000: 264). Yetişkinler ve çocuklar için belirli zorlukları ortaya koyan bir yaşam olayı olan boşanma, bir son ve yok olma hikayesi değildir ve kendine özgü süreçleri olan stresli bir yolculuktur (Korkut, 2003: 109). Hem ebeveynler hem çocuklar açısından oldukça stresli olan bu süreçte kişiler arasındaki ilişki farklılaşmakta ve aile üyelerinin düzenleri değişmektedir. Çocuğun velayetini alan ebeveynin sorumlulukları artarken, diğer ebeveyn çocuğu daha az göreceği için çocuk ile arasındaki ilişkide değişimler meydana gelebilmektedir (Öngider, 2013: 143). Bu düzen değişikliğiyle birlikte çocuğun ebeveynleri ile olan ilişkisi yeniden şekillenmektedir (Güler, 2017: 225).

Boşanmanın Ebeveynler ve Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Boşanma, bireylerin hayatında hem maddi hem psikolojik ciddi etkiler oluşturan olumsuz bir süreçtir ve evlilik birliğinin sonlanmasıyla bireyler, yaşamını yeniden şekillendirmek zorunda kalmaktadır (Erbay vd., 2015: 141-147). Boşanmadan sonra sosyal desteğin azalmasıyla bireyler kendisini yalnız hissetmekte ve buna bağlı olarak; benliğini, değerlerini ve inançlarını sorgulamaktadır (Saçan, 2010: 39). Şen (2013: 356), yaptığı araştırma ile hem boşanma süreci hem de boşanma sonrası süreçte bireylerin çoğunluğunun duygusal ve psikolojik yönden yıprandığı, kızgınlık duygusu ve destek ihtiyacı hissettikleri ve uyum noktasında stresli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Boşanmanın ilk ayları kişiler en zor zamanlarını geçirmektedir. Bu aşamada çocuk bakımını genelde anne üstlendiği için birçok açıdan baskı altında hissetmekte ve zorlanmakta iken babalar daha bağımsız hissettikleri için boşanmanın olumsuz etkisini daha kısa sürede atlatabilmektedir. Süreç her ne kadar kişiler için farklı ilerlese de ortak olan; yeni bir denge arayışdır (Kır ve Bülbül, 2012: 107).

Modern toplumda kriz olarak nitelendirilen boşanma, yetişkin bireylerle birlikte çocuklarını da etkilemektedir. Ebeveynleri boşanan çocuklar, boşanma sonrasındaki süreç hakkında bilgilendirilmeli ve hatta bu süreçte destek almalıdır. Çocuklarının öfke problemi ve sosyalleşme zorluğu yaşamaları, agresif davranışlar sergilemeleri desteğe gereksinim duyduklarının göstergesi olabilmektedir. Boşanma sürecinde çocuğu etkileyen faktörlerden biri de çocukların ebeveynleri arasındaki tartışmalara maruz kalması ve olumsuz ebeveyn tutumlarıdır (Geniş vd., 2019: 196). Ebeveynler arasında yaşanan çatışma, çocukları olumsuz etkilemektedir. Çocuğun velayeti, ebeveynleri ziyaret süreçleri, ebeveynlerin çocuk üzerindeki sorumlulukları gibi konular ebeveynlerde stres oluşturmaktadır. Ebeveynler bu süreçte çocuklarını kendi aralarındaki anlaşmazlıklardan uzak tutamamakta hatta çocuklarını birbirlerine karşı kışkırtabilmektedir (Öngider, 2013: 144). Ebeveynlerden birinin diğerini çocuğuna kötülemesi, çocuğu kendi tarafına çekmek istemesi ve hatta çocuğun diğer ebeveyn ile iletişimini sekteye uğratması duygusal istismardır. Boşanma sonrası çoğunlukla annede kalan çocuklar babadan uzaklaştırılmaktadır, bunun muhtemel sonucu da ebeveyn yabancılığı sendromudur (Geniş vd., 2019: 197).

Bilişsel düzeylerine göre çocuklar, boşanma sürecinden farklı şekillerde etkilenmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların kafası karışık ebeveynlerinin ayrılmasından kendisini sorumlu tutabilirken; okul dönemindeki çocuklar gelecek günler için kaygılanabilmekte ve

ebeveynlerine kızabilmektedir. Ergenlik dönemindeki çocuklar ise boşanma sürecinde terk edildiklerini düşünerek ebeveynlerine suçlayıcı bir yaklaşım sergileyebilmektedir (Bayhan ve Artan, 2004; akt. Saçan, 2010: 39). Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması'na göre boşanan kişilerin %62'si bir ya da iki çocuğa sahiptir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2014).

Velayet

Türk Medeni Kanunu'na göre yetişkinler açısından hukuki ve bireysel sonuçları olan boşanma olgusu çocuklar açısından da yeni hak ve sorumluluklar ortaya koymaktadır (Koçoğlu, 2018: 194). Çocuğun ebeveynleri ile kişisel ilişki kurma hakkı, soy bağından bağımsız olarak kişi varlığının bir gereğidir (Büchler, 2022). Mehaz İsviçre Medeni Kanunu'nda kişisel ilişki hakkı anne-baba ve çocuğa karşılıklı olarak verilmişken (Breitschmid, 2016), Türk Medeni Kanunu'nda bu hak çocuğa açık bir şekilde tanımlanmamıştır. Alman Hukuku'nda ise ebeveynler ile kişisel ilişki kurma hakkı çocuğa verilmiş, ebeveynler ise bu hakkın yükümlüsü olarak belirtilmiştir (Budzikiewicz, 2021). Çocukların gelişimlerinin sağlıklı bir ortamda sürdürülmesi ve onların yüksek yararı gözetilerek yaşamaları, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası düzenlemeler ve ülkelerin kendi yasalarıyla güvence altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuğun sağlıklı gelişimi ve büyüme sürecinden anne ve babasının sorumlu olduğunu ve bu doğrultuda verilecek velayet kararının oldukça önemli olduğunu belirtmektedir (Kalkavan ve Büken, 2017: 54-55). Velayet ve kişisel ilişki tesisi sürecinde çocuğun gelişimini pozitif açıdan etkileyen unsurların birleşimini çocuğun üstün yararı olarak tanımlamaktadır. Çocuk hakkında velayet kararı verilirken çocuğun ebeveyni ile nasıl kişisel ilişki kuracağı hususunda da karar verilmektedir. Çocuğun velayetine sahip olmayan ebeveyn, çocukla kişisel ilişki talep etme hakkına sahipken, çocuğun velayetine sahip olan ebeveyn ise çocuğun diğer ebeveyn ile kişisel ilişki kurmasını engellememelidir (Toprak, 2022: 62). Ancak boşanma durumunda ebeveynler arasında anlaşmazlık yaşanmakta (Birchler, 2010), müşterek çocuk hakkında ortak karar alınamamakta ve ebeveynlerden biri diğerinin çocukla kişisel ilişki kurmasını engelleyebilmektedir (Arndt vd., 2021).

Türkiye'de çocuğun yaşının küçük olması durumunda hem ebeveynlerin hem mahkemenin velayet tercihi anne yönünde olmaktadır; ancak annenin evi terk etmesi, annenin babayı aldatması, annenin ekonomik ve duygusal açıdan çocuk bakımına yeterli olmadığı veya çocuğun velayetini istemediği durumlarda velayet babaya verilebilmektedir. Velayeti alan anneler, boşanma sebebine bağlı olarak babaya duydukları öfke doğrultusunda çocuğu babaya göstermeyerek ondan intikam alma yolunu seçebilmektedir (Öngören, 2017: 79).

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü Çalışmaları

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü (ADM) Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından kurulmuş olan, dezavantajlı bireylere yönelik sosyal hukuk ve adalet ilkeleri çerçevesinde hareket eden, ulaşılabilir ve sürdürülebilir bir hizmet modelidir. Birim çatısı altında; Adli Yardım Hizmetleri Bürosu ve Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki İşlemleri Bürosu, Bilgilendirme ve Yönlendirme Bürosu, Ceza Yargılaması Destek Bürosu, Hukuk Yargılaması Destek Bürosu, Kırılgan Grup Destek Bürosu bulunmaktadır. İlgili birimler tarafından yapılan çalışmalarda uzmanlarca suç mağdurlarının tamamına yönelik bilgilendirme, yönlendirme ve psikososyal destek hizmetleri adli görüşme odalarının kullanıldığı etkin bir sistemle sunulmaktadır (magdur.adalet.gov.tr).

Çocuk Görüşme Merkezleri (ÇGM)

Bireyin gelişim döngüsünün içinde en hassas dönemlerinden biri olan çocukluk; daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşın altındaki bireyleri ifade etmektedir. Kanunen “korunma ihtiyacı olan çocuk” ve “suça sürüklenen çocuk” şeklinde ikili bir ayrım da yapılmıştır (Çocuk Koruma Kanunu, 2005). Çocukluk bireyin tüm hayatını şekillendiren, dünyayı anlamlandırmaya yönelik inanç, değer ve tutumların oluştuğu, ilişki dinamiklerinin şekillendiği en özel dönemlerden biridir.

Bu özel dönemde çocuklar farklı nedenlerden ötürü çeşitli problemlerle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu problemleri aşma noktasında bireyin baş etme kapasitesi, eğitimi, deneyim ve tecrübesi etkin rol oynamaktadır. Kişilik oluşumunun devam ettiği bu kıymetli dönemde bu etkenlerin yeterince gelişmemiş olması, çocukların korunmaya ihtiyaç duyan gruplar içine dahil olmasına neden olmaktadır. Yine Türk hukuk sistemi, çocukları karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri problemleri en az hasarla atlatması, iyilik hallerinin korunması ve artırılması, kişilik gelişimlerinin olumsuz bir biçimde etkilenmemesi üzerine şekil almaktadır (Yavuziğit vd., 2022).

Çocuk görüşme merkezleri, Adalet Bakanlığınca adliyelerde kurulan “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri (ADM)” çatısı altında bulunan ve çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca oluşturulmuş birimlerdir. Birim, boşanmış ve/veya boşanma aşamasında olan ebeveynlerin çocukları ile görüşme sürecini düzenleyerek gerek ebeveynler gerekse de çocukların yıpranma süreçlerini en aza indirmeyi amaç edinmektedir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam ve tedbir kararlarının yerine getirildiği Çocuk görüşme merkezleri, ilk uygulamalarını 2022 yılının Nisan ayında başlatmış olup, daha önce İcra Müdürlükleri tarafından icra yoluyla teslim alınan çocuğun, 31675 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile yapılan yasal değişiklik sonucu çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâm veya tedbir kararları, yeni uygulama ile belirlenen teslim mekânlarında Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri, bu müdürlüklerin bulunmadığı yerlerde ise Adalet Bakanlığı’na belirlenen hukuk mahkemeleri yazı işleri müdürlükleri tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır (Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Sürecine İlişkin Rehber, 2023). Bu düzenleme ile daha önce “çocuk haczi” ya da “çocuk icrası” olarak bilenen çocuk teslim süreci tamamen sona ermiş, çocuğun ve ebeveynlerin iyilik halini arttıran yeni bir uygulama modeline geçiş sağlanmıştır.

Baş ve Baş (2023) çocuk teslim merkezlerini “*çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması kararlarının icrası konusunda getirilen en önemli yenilik*” olarak tanımlamıştır. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair tüm düzenlemeler, çocuğun en temel haklarından biri olan anne ve babasıyla fonksiyonel ilişki kurabilme hakkını korumaya hizmet eder.

Bu bağlamda velayet ve kişisel ilişki kurulma sürecinde en temel ilke çocuğun üstün yararı ilkesidir. Çocuğun üstün yararı gözetilirken zihinsel, bedensel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimin sağlanması amacı temel alınmaktadır. Bu aşamada çocuğun görüşünün alınması da belirleyici olmaktadır. Süreçte ebeveynlerin yararları, boşanma esnasındaki kusurları, ahlaki değer yargıları, sosyal konumları gibi durumları, çocuğun üstün yararı etkilenmediği ölçüde göz önünde bulundurulur. Yine merkezler açılırken ‘çocuk dostu’ düsturu benimsenmiş olup bu bağlamda mümkün oldukça çocuk ve ebeveynin birlikte kaliteli zaman geçirebileceği parklara, bahçelere yakın veya içerisinde sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin bulunduğu yerlere öncelik verilmiştir (Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Sürecine İlişkin Rehber, 2023). Anlaşıldığı üzere Çocuk görüşme merkezlerinde gerek ebeveynin gerekse de çocuğun kapsamlı bir biçimde üstün yararı

gözetilerek birçok profesyonel müdahale süreci planlanmıştır. Bilhassa çocuğun iyilik halinin kapsamlı boyutta düşünülmesi, adliye dışında çocuk dostu farklı bir alanın seçilmesi, işini layıkıyla yapan uzmanlar eşliğinde rıza temelli bir uygulamanın tercih edilmesi hizmetin profesyonelleşmesi adına son derece kapsamlı düşünüldüğü anlamına gelmektedir.

Çocuk Görüşme Merkezlerinde Hizmet Süreci

Boşanmış veya boşanma aşamasında olan ebeveynlerin çocuklarıyla görüşme sürecinde yaşadıkları sorunları en alt düzeye indirip, yükümlü (velayet sahibi) ve hak sahibi (çocuğu teslim etmesi gereken kişi/velayet bulunmayan) kişinin çocuğunu uygun koşullar altında görmesini hedefleyen çocuk görüşme merkezlerinde hizmeti almak isteyen bireyler belli süreçlere tabi olmaktadır. Bu süreçte uygulanması gereken prosedürler aşağıda yer aldığı gibidir. Buna göre (magdur.adalet.gov.tr):

1. Çocuğu ile velayet sahibi ebeveynin (yükümlünün) rızası ile görüşemeyen diğer ebeveyn (hak sahibi) veya birinci derece yakını Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerine (ADM) başvurarak, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair taleplerini belirtecek,
2. Hizmet başlamadan önce velayet sahibi olan ve olmayan ebeveynlere (hak sahibi ve yükümlü ebeveyne) çocuğun üstün yararı gözetildiği izah edilerek velayeti değiştirebilecekleri belirtilecek,
3. İlgili başvurular sonrasında taraflara Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri, çocuk görüşme merkezlerinde görev yapan uzmanlar tarafından sürece dair bilgilendirmeler, çocukla kişisel ilişki kurma sürecinde çocuğun üstün yararının gözetilmesinin önemi, rehberlik ve danışmanlık süreci yapılacak,
4. Taraflara iletişim numaraları aracılığıyla ya da kurumda birebir mahkeme kararı ve kararda belirtilen takvim anlatılarak, karara uyulmasının gerekliliği ve önemi ifade edilecek, karara uyulmadığı süreçte yaşanabilecek durumlar (sözlü olarak yapılan uyarılar bir teslim emri düzenlenerek yazılı olarak da teslim yükümlüsüne tebliğ edileceği, sürecin ayrı bir dava konusu oluşturabileceği, velayet sürecinde olan ebeveynin aleyhinde delil oluşturabileceği) belirtilecektir. Akabinde çocuğun üstün yararı uyarınca mahkeme kararında belirtilen gün ve saatte belirlenen çocuk teslim mekânına çocuğun getirilmesi istenecek,
5. Yapılan tüm işlemler tutanakla kayıt altına alınmak suretiyle yükümlünün çocuğu teslim mekânına getirmesiyle, çocuk uzman veya öğretmenler tarafından hak sahibine teslim edilecek,
6. Ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile aralarındaki sorunların uygun şekilde çözümünün sağlanabilmesi amacıyla uzmanların önerisiyle aile mahkemelerince, çocuklar ve anne/babalar hakkında danışmanlık tedbiri uygulanmasına karar verilebilecek,
7. Tüm sözlü ve yazılı ikazlara rağmen çocuğun üstün yararını gözetmeyen, çocuğu belirtilen gün ve saatte teslim mekânına getirmeyen ebeveyn ya da birinci derece yakınına, üç ile on gün arasında disiplin hapsi cezasının uygulanması söz konusu olabilecektir.

YÖNTEM

Bu çalışma çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki tesisi sürecinde kullanılan ve yeni bir uygulama olan çocuk görüşme merkezlerinden hizmet alan bireylerin uygulamaya ve aldıkları hizmete dair bakış açılarını keşfetmeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır. Esnek bir tarza sahip olan nitel araştırma, bireylerin bakış açılarından faydalanma odaklıdır

(Neuman, 2014) ve olgu ya da olaylar bireylerin perspektifinden yorumlanmaktadır (Altunışık vd., 2010). Bu çalışmada uygulamadan hizmet alan kişilerin deneyimlerini ve uygulamaya dair algılarını, ortaya koymayı hedefleyen (Merriam, 2013) ve temel veri kaynağı araştırmacı ile katılımcılar arasındaki derinlemesine görüşmeler olan (Burns ve Grove, 2009) fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Katılımcılara öncelikle demografik sorular sorulmuş olup, ardından çocuk görüşme merkezine dair düşünceleri, çocuk görüşme merkezi işleyişine yönelik değerlendirmeleri, çocuk görüşme merkezinin çocuk ve ebeveynler üzerindeki etkisi ve modelin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek önerileri ile devam etmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile katılımcıların düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Çalışmaya başlamadan önce Munzur Üniversitesi Rektörlüğünün Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 05.03.2024 toplantı tarihli ve 2024/2 toplantı sayılı ve 25 no'lu kararı ile araştırmanın etik açıdan uygunluğuna dair onay alınmıştır. Ayrıca Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığından 19.04.2024 tarihinde araştırma için izin alınmıştır. Görüşme öncesinde araştırmacı tarafından aydınlatılmış onam formu hazırlanmış olup katılımcılara onam formları verilmiş ve imzalatılmış, buna ek olarak araştırmacı tarafından sözel olarak da gizlilik ve gönüllülük konusunda bilgilendirme yapılmıştır. 25 Nisan-10 Mayıs tarihleri arasında Yozgat ilinde gerçekleştirilen 11 derinlemesine görüşmenin yedisi Yozgat Çocuk Görüşme Merkezinde, dördü Yozgat Adliyesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin süresi 27 dakika ile 56 dakika arasında değişmekte olup ortalama 37 dakikadır. Bütün görüşmelerde ses kaydı için katılımcılardan izin alınmış ve telefon ile ses kaydı alınmıştır. Gizlilik sağlanması amacı ile katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış ve anonim olması açısından katılımcılara takma isimler verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmada çocuk görüşme merkezlerinden hizmet alan 10 ebeveyn ve bir anneane yer almıştır. Katılımcıların çocuk görüşme merkezlerinden hizmet almaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak istemeleri dahil olma kriteri olarak belirlenmiştir. Araştırmada katılımcı grubu belirlenirken araştırmanın amacına en iyi veri sunacağı düşünülen uygun bireylerle görüşmelere dayanan (Baştürk ve Taştepe, 2013) amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Çocuk görüşme merkezinde halihazırda görev alan araştırmacı tarafından katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyenlerle görüşme yapılmıştır. Bu doğrultuda yedi hak sahibi ve dört yükümlü olmak üzere 11 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Katılımcıların yaşları ise 24 ile 74 arasında değişmektedir. Bireylerin hizmetten yararlanma süresine bakıldığında ise bir ile iki yıl arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür, bunun sebebi de uygulamanın henüz çok yeni olmasıdır. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcı	Kodu*	Hak Sahibi /Yükümlü Olma Durumu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Çocuk Sayısı	Hizmetten Yararlanma Süresi	Boşanma Durumu
1. Katılımcı	Ahmet	Hak Sahibi	42	Erkek	Lisans	1	2 yıl	Boşanma Devam Ediyor
2. Katılımcı	Ali	Hak Sahibi	51	Erkek	Lisans	1	1,5 yıl	Boşanmış
3. Katılımcı	Ayşe	Yükümlü	34	Kadın	Lisans	1	2 yıl	Boşanma Devam Ediyor
4. Katılımcı	İlker	Hak Sahibi	24	Erkek	Ortaokul	1	2 yıl	Boşanmış
5. Katılımcı	Ece	Hak Sahibi	31	Kadın	Lise	2	1,5 yıl	Boşanmış

6. Katılımcı	Bade	Yükümlü	24	Kadın	Lise	1	2 yıl	Boşanmış
7. Katılımcı	Mert	Hak Sahibi	35	Erkek	Lise	2	1,5 yıl	Boşanmış
8. Katılımcı	Aslı	Yükümlü	34	Kadın	Lise	2	1 yıl	Boşanmış
9. Katılımcı	Asel	Hak Sahibi	74	Kadın	İlkokul	1(torun u)	1 yıl	Kızı boşanmış
10. Katılımcı	Bilge	Hak Sahibi	29	Kadın	Ortaokul	4	2 yıl	Boşanmış
11. Katılımcı	Eylül	Yükümlü	36	Kadın	Lise	2	1 yıl	Boşanmış

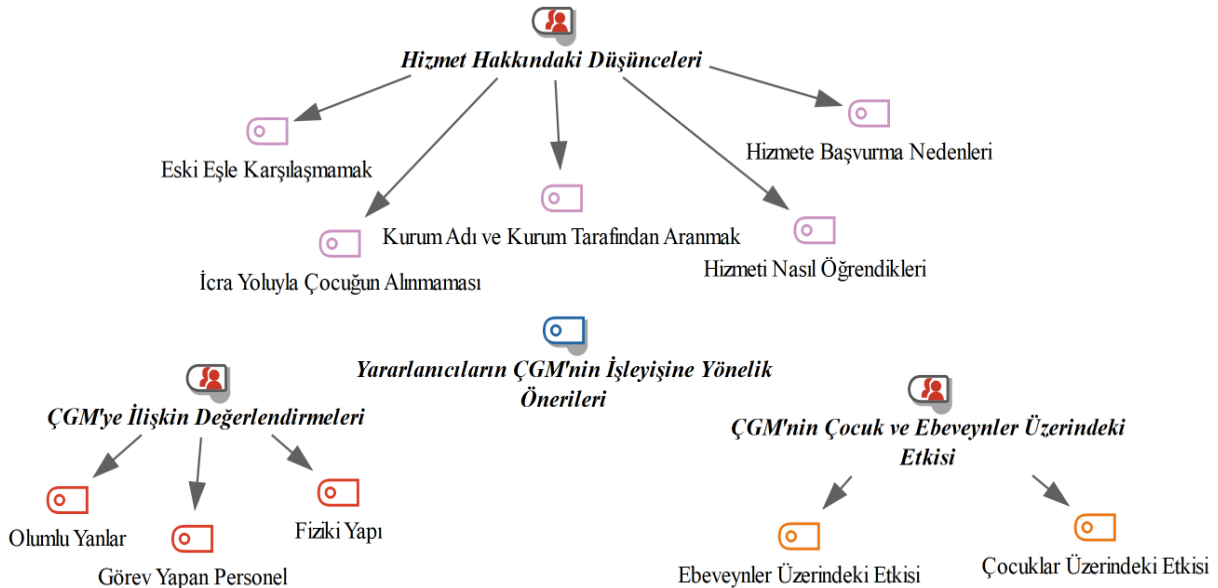
*Katılımcılara ait kod isimleri 'takma'dır. Katılımcıların gerçek isimleri etik ilkeler doğrultusunda ifade edilmemiştir.

Katılımcıların ifadelerinde öne çıkan vurgular Maxqda programı ile analiz edilmiştir. (Bkz. Şekil 1)

Şekil 1. Katılımcıların ifadelerinde en sık vurgulanan kelimelere ait kelime bulutu

BULGULAR VE YORUM

Şekil 2. Ana Tema ve alt temalar

1. Hizmet Hakkındaki Düşünceleri

1.1. Eski eşle karşılaşmamak

Katılımcılar ÇGM'ler aracılığıyla aldıkları hizmet neticesinde eski eş ile karşılaşmama hakkındaki düşüncelerinde; eski eş ile kesinlikle karşılaşmak istemedikleri, hizmetin en önemli yanlarından birinin de bu husus olduğu, eski eş (boşanma aşamasında olanlarda dahil) ile çocuk teslimi esnasında ayrı odalarda bulunulmasından çok memnun oldukları yönünde vurgulamalarda bulunmuştur.

"Sizin uygulama sayesinde ayrı odalar var. Ayrı odalar olmasa ben onun yüzünü görsem orada olay çıkacak. Sonuçta ben de insanım. O bir şeyler söyleyecek ben bir şeyler söyleyeceğim. Kendimi tutamayacağım. Sonra bir kargaşa çıkacak. Sizler de mağdur olacaksınız. O yüzden bu uygulama çok güzel takdir ettim." [Ali]

"O çok güzel bir duygu... Yan yana gelip de yüzünü görmemek hiçbir şekilde muhatap olmamak sadece çocuğumu verip çocuğumu geri almak yani çok güzel hiçbir şekilde muhataplığınız yok." [Ayşe]

"Telefonda irtibata geçiyoruz sizinle. Beni eski eşim ile muhatap etmiyorsunuz. En güzel tarafı bu en çok sevdiğim bu oraya geldiğimde yine bizleri ayrı odaya alıyorsunuz. Hiç karşı karşıya getirmiyorsunuz. Hiç muhatap olmuyoruz. Ya da çocuklar korkmuyorlar. Mesela annemin gözüne bakarım da babam görürse beni döver gibi bir düşüncesi olmuyor. Siz orada direk müdahale ediyorsunuz. Ben bu durumu çok seviyorum." [Ece]

"Çok iyi. Süper... Harika bir şey (Gülmeler...) Çünkü hani nasıl diyim karşı karşıya gelsek her an yani ben onu bir kaşık suda boğabilirim o derece (Gülerek...) Özellikle bu çok güzel bir şey, gerçekten çok güzel bir şey. En azından hani babayla yüz göz olmuyoruz. Zaten hani anlaşılamadığımız için, geçinemediğimiz için, birbirimizle boşandık ve yüz göz olduk fazlasıyla. Ki böyle olması gerçekten hem sağlıklı hem çok güzel. Söylediğim gibi karşı karşıya gelsek belki ciddi sıkıntılar çıkabilir, sorunlar çıkabilir. Böyle olması çok daha iyi bence." [Eylül]

Eski eşle karşılaşmama durumunu birçok katılımcı hizmetin en önemli yanı olarak sıklıkla vurgulamıştır. Süreçte polis ve uzmanlar eşliğinde ayrı odalarda bekleyerek çocuk tesliminin yapılmasının onları güvende hissettirdiği, mutlu ettiği vurgusunun onların iyilik halini artıran önemli bir müdahale planlaması olduğu çıkarımını pekiştirmektedir.

1.2. İcra yoluyla çocuğun alınmaması

Katılımcılara ÇGM'ler sayesinde çocukların icra yoluyla alınmasına son verilmesi hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bu hususta katılımcılar genel olarak; icra yoluyla çocuk teslimi uygulamasının son bulmasından memnun oldukları, bu durumun onları ve çocuklarını da olumsuz etkilediği, polis eşliğinde çocuğun alınmasının kendilerini ve çocuklarını yıpratdığı, ayrıca icra uygulamasının ücretli olmasının onları maddi, manevi etkilediği yönünde beyanda bulunmuşlardır. Ali ve Mert'in bu yöndeki anlatıları öne çıkmaktadır.

"En azından adı üzerinde icra affedersiniz icra memurları neden gider insanların evlerinden eşyalarını mallarını almaya gider köyde ise hayvanlarını almaya icra gider çocuk o konuma konuluyor gibi geliyordu bana öyle değil mi, icra kanalı bana ters geliyor yanında polis oluyor görevliler oluyor psikolog olsa bile sonuçta icra kanalıyla insan mal yerine konmuş gibi geliyor bana, sizin kurum ise ziyaret gibi ben geliyorum o geliyor alıyorum çocuğu, o da bundan memnun." [Ali]

“Daha öncesinde polisle icra yoluyla alma vardı, çocuğun psikolojisi çok kötü yönde etkileniyordu sonuçta baba tarafını maddi olarak etkiliyordu ücretliydi, ama bu şekilde çok çok daha iyi bence... İcra sistemine başvuru yapmaya niyetlendim aslında, birkaç kez bana çocuğu göstermediler, karakola falan da gittim ama icra sistemi maddiyat gerektiriyordu. Benim durum müsait değildi hem. Hem de çocuğu düşünüyorsun orda polisle gidince çocuk ağlayacak. Yani hem çocuğu düşündüm hem de maddi durumum iyi değildi o yüzden icraya başvurmadım. Şimdi sizinki ücretsiz ya çok çok iyi.” [Mert]

İcra yoluyla çocuğun teslim alınması uygulamasının sonlandırması ile çocuğun üstün yararını sağlayabilmek adına çok önemli bir adım atıldığı düşünülmektedir. Bu uygulama ile hem çocuğun psikososyal iyilik hali artırılmış, hem de ebeveynlerin süreçte yaşadığı olumsuz durumların önüne geçiş kolaylaşmıştır.

1.3. Kurum adı ve kurum tarafından aranmak

Katılımcılara Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğündeki “Mağdur” ifadesinin kendilerinde ne hissettirdiği sorulmuş akabinde kurum tarafından aranarak bilgilendirilmeleri ve çağırılmaları hakkındaki düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir. Katılımcılar genel olarak; “mağdur” ifadesinin kendi durumlarını temsil ettiği, kurum tarafından aranmanın ve takip edilmenin kendilerini rahatsız etmediği, sürece ve ifadeye alıştıkları yönünde ifadelerde bulunmuşlardır.

“Yani şöyle ayrılmakta olduğum, husumetli olduğum, anlaşılamadığım, gördüğüm zaman sıkıntı çıkacağına emin olduğum, eski eşimle yaşayabileceğim en ufak problemi dahi bertaraf eden bu kurum adına beni arayan kurum personelleri aradığında mutlu olmamak mümkün değil. Çünkü karşıdaki muhatap devlet. Tabi ki ben de bir mağdur olarak çocuğunu görmek isteyen, görüş günleri olan ve görüş günlerinde de çocuğunu göremeyen bir mağdur olarak böyle bir kurum açılması bu kurum tarafından da aranıldığında talebimi ilettiğimde talebimizin en kısa zamanda değerlendirilip bana bilgi verileceği söylenildiğinde bu konu beni mutlu ediyor.” [Ahmet]

“Mağdur hizmetleri güzel bir isim iyi bulmuşlar. Çünkü bu aşamada çocuk annede ise baba mağdur oluyor. Çocuk babadaysa anne mağdur oluyor. Karşıdaki kişi hep mağdur oluyor. İsim tam oturmuş. Çocuğun velayetini alamayan taraf mağdur.” [Ali]

“Resmî kurumların birçoğu insanların mağduriyeti için var. Ben de o mağduriyetimi sizin yardımcı olmanız için başvuruyorum. Sizin tarafınızdan aranmak bende bir sakınca yaratmıyor.” [İlker]

“Mağdur olduğumuz için buradayız zaten (gülerek). Yani zaten karşı tarafla anlaşılamadığımız için aracı olarak siz geldiniz. Ya ben öyle isimlere takılmam zaten, sonuçta benim işim görülüyor.” [Mert]

“Yok... Yapmıyor... Biraz mağdur diyince tabi şey düşünüyor insan da (Gülerek...)” [Bilge]

Birçok katılımcı kurum adına alıştığını ve “mağdur” ifadesini yadırgamadığını ifade ederken, Ece “mağdur” ifadesinden ürperdiğini ifade etmiştir.

“Kurumun adından dolayı ister istemez içimize bir korku, ürperti oluyor. Ama kendimi güvende hissediyorum. Ne için arıyorlar. Çocuklarım için arıyorlar. Bunu biliyorum. İster istemez bir rahatlıkta oluyor. Yani ürperti de oluyor. Neden oluyor. Mesela oğlumun velayeti bende diğer çocuğumun velayeti babasında acaba

oğlumu mu alacaklar. Acaba şikâyet mi oldu diye korku yaşıyorum. Ama rahatlık konusunda da şu şekilde çocuklarım için arıyorum bu şekilde.” [Ece]

Yine kurum tarafından aranmak ve düzenli takip edilmek birçok katılımcı için olumlu bir hizmet modeli olarak değerlendirilirken Bade sık aranmanın kendisini rahatsız ettiğini beyan etmiştir.

“Hani ben sürekli aranmasam ben zaten bunu biliyorum her hafta sonu benim o çocuğu getirmeme gibi bir şansım yok, hani ben onu zaten biliyorum. Ki ben de zaten çocuğu babasından ayırma gibi bir niyetim de yok. Yani o benim karşı tarafla olan problemim çocuğumun onunla problemi yok görsün. Sürekli aramayıp mesaj atsalar daha iyi olur, yoğun çalıştığım için telefona sık bakamıyorum.” [Bade]

‘Mağdur’ ibaresinden genel olarak rahatsız olduğunu belirten katılımcı sayısı çoğunluk göstermemektedir. Lakin kavramın sosyal hizmet disiplininin muhteviyatına uygun olmadığı, müracaatçı için damgalayıcı ya da dışlayıcı bir izlenim oluşturabileceği izlenimi uyandırmaktadır. Bu bağlamda Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğündeki ‘Mağdur’ ibaresinin daha uygun bir kavram ile yenilenebileceği düşünülmektedir.

1.4. Hizmeti nasıl öğrendikleri

Katılımcılara ÇGM’leri nasıl öğrendikleri sorulmuş daha önce yasal süreçlerden geçen birçok katılımcı genel olarak; adliyede görev yapan memurlardan ya da avukatlarından öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bunun dışında; internetten ya da yakınlarından öğrendiğini ifade eden katılımcılarda bulunmaktadır.

“Avukatım aracılığı ile öğrendim. Çünkü annesinden çocuğu almakta zorlanıyordum. Çocuğu vermiyordu, getirmiyordu. “İşim var” diyordu hep. Çocuğu alırken kişisel münakaşaya girmemek için bazen çocuğumu görmekten bile vazgeçiyordum. Bu uygulamanın çıktığını avukat aracılığıyla öğrendiğim zaman bana bayram oldu diyebilirim.” [Ahmet]

“Eniştem adliyede çalışıyor, onun vasıtasıyla öğrendim.” [İlker]

“Mahkemeye başvuru yaptığımda çocuklarımı görmek istiyorum dediğimde, o gün aile mahkemesinden sizi önerdiler otomatik olarak.” [Ece]

“İnternette gördüm, birazcık da problem yaşadığım için araştırdım böyle bir şey olduğunu duydum geldim başvurdum işime de geldi açıkçası.” [Mert]

“Eeee şeye gittim Jandarma’ya, çocukları göremeyince. Jandarma bana dedi ki biz gidip de çocuğu öyle evden alamıyoruz dedi. Böyle bir şey yok dedi. Görüşme merkezleri var dedi. Sonra buraya yönlendirdiler, buraya geldim.” [Bilge]

ÇGM’lerden ebeveynler dışında birinci derece yakınlar da faydalanabilmektedir. Araştırma kapsamında görüşmeye katılan Asel 74 yaşında, kızının çocuğunu görmek için başvurmuş bir katılımcıdır. Asel’de “Biz avukat tuttuk, o yönlendirdi bizi.” şeklinde ifade etmiştir. Genel olarak katılımcıların dolaylı yollarla, maruz kaldıktan sonra hizmeti öğrendikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle hizmet modelinin tanıtımının yaygınlaştırması gerektiği çıkarımında bulunabileceği düşünülmektedir.

1.5. Hizmete başvurma nedenleri

Katılımcılara hizmete başvurma nedenlerinin neler olduğu sorulmuştur Öne çıkan anlatılarda; hizmet öncesinde çocuklarını göremedikleri, velayet sahibi eşin düzenli göstermediği ya da mazeretler sunarak görüşmeyi ötelediği, eski eşin akrabalarının da süreçte zorluklar yaşattığı anlatısı sıklık kazanmıştır.

“Çocuğumu görmek için 2-3 hafta beklemişim, gün gelmiş, sabah arıyorum mesaj atıyorum uyuyordur diyorum bir saat bekleyeyim diyorum sonra bir bakıyorum eski eşimin telefonu kapalı, çocuğumun telefonu kapalı bu sıkıntıları çok yaşadım... Akşama kadar arabayla dolaştım oğlum arar da onu almaya giderim bekletmeyeyim diye ama akşama kadar bekledim böyle mağdur olduğum zamanlar oldu. Bu uygulamaya bu nedenle başvurdum.” [Ali]

“Kızımı görmedim göstermediler. Çocuğu alamadım o yüzden başvurdum.” [İlker]

“Çocuğumu alamıyordum. Görüş günümde zorluk çıkarıyorlardı ben de işte o yüzden başvurdum... Diyorum ya her şey onların elindeydi, ya ben çocuğu almak istiyordum işte bahane sunuyordu sürekli... Biz bu hafta köye gitcez, şöyle yapcaz böyle yapcaz... Onlar ne derse biz mecbur kaldık. Birkaç kere karakola gittim oraya başvurdum. Polis merkezindeki arkadaşlarla beraber gittik ama kapıyı bile açmadılar. Yani işte kendileri ne isterse öyle yapıyorlardı mahkeme kararına hiç uymadılar. Şikayetçi de oldum, tutanakta tutturdum.” [Mert]

“Evet... İşte önce kendim geldim çocukları görmeye bana göstermediler. Sonra buraya başvuru yaptım... Bana çocukları göstermedi. Git eve orda gör dedi. Evlerine gittim bu sefer de ailesi ile karşı karşıya geldiğim için buraya başvurmak zorunda kaldım. Yani bunu ben de istemezdim ama... Hatta söyledim buna başvurmayım, bulaşmayalım diye ama... Ama mecbur kaldım. Git ne yapıyorsan yap ama ben göstermiyorum çocukları dedi.” [Bilge]

Hizmetin amacına uygun olarak hak sahibi olan katılımcıların çocuklarını daha düzenli ve güvenli bir biçimde görmek istemeleri nedeniyle başvuru yaptıkları anlaşılmaktadır. Yükümlü katılımcı Ece'nin “Açık konuşmak gerekirse benim can güvenliğim yoktu. Defalarca şiddet görmüş bir kadındım ben. Orası daha güvenli çocuklarımı daha sağlıklı bir ortamda teslim edeceğim için size başvurmasını istedim, kendim o yüzden çocukları göstermedim ona” ifadesi ise bireylerin eski eşe karşı güven duymaması durumunda çocuğunu devlet kanalıyla diğer ebeveyne göstermek istediğini göstermektedir. Bu durum çocuk görüşme merkezlerinin önemini bir kez daha ön plana çıkarmaktadır. Güvenilir bir ortamda polis ve uzmanlar eşliğinde çocuğun iyilik hali sıklıkla hatırlatılarak ebeveyn-çocuk ilişkisinin fonksiyonelliğinin sağlanmasının amaç edildiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda ÇGM'ler için ‘arabuluculuğu profesyonel bir biçimde sunmayı amaç edinen kurum’ benzetmesi de yanlış olmayacaktır.

Yine Asel; “Torunumu bize göstermediler, orda biz bakacağız diye. Babaanne, baba.” ifadesiyle diğer katılımcılardan farklı olarak torunu görmek için başvurduğunu belirtmiş, bu durum ise uygulamadan uygun bulunan birinci derece yakınlarında faydalanabileceğini göstermektedir.

2. ÇGM'ye İlişkin Değerlendirmeleri

2.1. Olumlu yanlar

Katılımcılara ÇGM'lerin olumlu gördükleri yanları ifade etmeleri istenmiş ve en çok anlatı bu temadan elde edilmiştir. Katılımcılar; boşanma aşamasında ya da boşandıktan sonra ebeveynlerin çocuğu karşı tarafı cezalandırmak için kullandığı-göstermediği, ebeveynler arasında çocuk görüşme saatlerinde uzlaşıya varılamadığı bu hizmet modeli ile bu bağlamda yaşadıkları güçlüklerin üstesinden geldikleri yönünde anlatılar sıklıkla kazanmıştır. Bilhassa çocuğu düzenli bir biçimde görebilmenin, eski eş ile karşılaşmak zorunda kalmamanın, kurum tarafından sunulan güvenli ortamın önemi neredeyse her ifadede ön plana çıkmaktadır.

“Çocuk görüşme merkezlerinin çıkmış olmasının boşanan ya da boşanmış çiftler için çok önemli bir fırsat olduğu kanaatindeyim. Çünkü evlilikler sonlandığında insanlar birbirlerini görmek istemiyorlar ya da gördüklerinde münakaşaya girmek durumunda kalıyorlar. İnat durumundan dolayı çocuğun velayeti kimdeyse çocuğu diğerine göstermek istemiyor. Ona ceza vermek istiyor. Benim çocuğumdur. Çocuğumu görmek zorundayım. Karşı tarafa göstermeyeceğim. Suç işleme noktasına kadar ilerleyebiliyor. Kesinlikle çocuk görüşme merkezlerinin çıkmış olması bütün problemleri ortadan kaldırdı. Çünkü suça meyil oluşabilecek durumlardan bizleri kurtardı. En azından ben kendi açımdan böyle düşünüyorum... Görüş saatlerinde çocuğumu görebileceğim, aksi takdirde de bunun bir disiplin cezası olduğu söylendi. Şu andaki süreçte rahatlıkla görüş saatlerinde çocuğumu alıp bırakabiliyorum.” [Ahmet]

“Karşı taraf ile karşılaşmamamız açısından güzel bir yer. Birbirimizi hiç görmememiz, çocuğu getirdi, getirmedi, verdi vermedi gibi olayların yaşamaması için... Karşı taraf ile birbirimize görmemiz en büyük etken. Saatinde alınıp teslim edilmesi. İmzaların atılması, her şeyin kayıt altında olması, çocuğu alıp verirken kamera kaydının olması... Benim için iyi etkenler.” [Ayşe]

“Kurumdan memnunum. Yani çocuğu görmemiz de bir sakınca yok. Hiçbir sıkıntı yaşamadan alıyoruz, memnunuz yani. Onların evinden almaktansa burası daha iyi. Sıkıntı çıkma yönünde.” [Asel]

“Valla onun evinden iyi... Ya da dışardan da iyi. Nasıl diyim böyle eee emniyetli. Güvenli... Öyle yani dışarda mesela bir yere çocukları bırakıp gitmiyor, beni beklemiyor ya da ben şuraya bırakcam gel al demiyor, burada mesela hiç geçte gelsem çocukları erken de bıraksam babaları gelmeden ben çıkıp gitsem bile gözüüm arkada kalmıyor. Görevliler var, siz varsınız. Güvenli yani.” [Bilge]

Hizmetin önemini vurgularken Eylül, hizmet öncesinde hiçbir şekilde can güvenliğinin olmadığını şu sözlerle;

“Ya ben size güveniyorum. Ben önce Allah’a sonra size güveniyorum. Size güvendiğim için ben çocukları rahat bir şekilde "tamam babasına verin gösterin" diyebiliyorum. Çünkü Allah korusun herhangi bir zarar görseler bir şey olduğu zaman biliyorum ki siz bunun önüne geçeceksiniz. Siz hem çocuklarınızı hem beni rahat bir şekilde koruyabilecek insanlarsınız yani koruyabiliyorsunuz. O yüzden hani kafam rahat. Allah razı olsun. Olumlu yanları o kadar fazla ki... Mesela koruma yönünden bana destek, çocuklarıma destek... Allah razı olsun kapının önünde polis karşılıyor mesela.” [Eylül]

belirterek hizmet sayesinde kendi can güvenliğinin de tehlike altına girmeden çocuğunu görebildiğini ifade etmiştir.

Ece ise tüm hizmeti özetlercesine;

“İyi ki yapılmış diyorum. Çünkü dediğim gibi çocuklar için daha sağlıklı en azından siz varsınız. Herhangi bir sorun olsa kamera altında görüyorsunuz inceliyorsunuz. Benim fark edemediğim şeyi siz fark ediyorsunuz. Benim kızım babası tarafından çok tehdit edilmişti. Babası çok baskı yapmıştı. Kapıyı falan kitlemişti üzerine annenle görüşmeyeceksin diye. En azından siz söylediklerini bir tutanak tutuyorsunuz. Biz kendi aramızda çocuklarımızı alıp verseydik biz bunları kendi kendimize yansıttık. Çocuklarımız daha kötü olacaktı. Psikolojileri bozulacaktı. Ama şimdi biz onunla karşılaşmadan, çocukları sizin oradan aldığımız için teslim ettiğimiz için en azından siz bazı şeyleri gözlemliyorsunuz. Müdahale

ediyorsunuz. Daha güvende hissediyorum kendimi. Tereddüt içerisinde olmuyorum.” [Ece]

diyerek profesyonel bir ekip eşliğinde, tereddüt etmeden, eski eş ile karşılaşmanın stresini yaşamadan çocuğunu görebilmenin ona sağladığı olumlu kazanımları belirtmiştir.

Genel olarak eski eş ile karşılaşmamak, boşanma aşamasında ya da sonrasında yaşanan çekişmelere tekrar maruz kalmamak, çocuğunu profesyonel bir ekip ile kamera kayıtlarının, resmi tutanakların ve kolluk kuvvetlerinin olduğu bir ortamda düzenli bir biçimde görebilmek katılımcılar için son derece olumlu değerlendirilmiştir.

2.2. Görev yapan personel

Katılımcılara görev yapan personelin kendilerine yönelik tutumlarını değerlendirmeleri istenmiş elde edilen bulgularda birçok katılımcı personelin; tutumlarından memnun olduklarını, soru sordukları zaman cevap alabildiklerini, sevecen ve sıcakkanlı tutumla kendilerine destek olduklarını belirtmişlerdir.

“Mesela burada bir abla var. Kızımın çocukluğunu bilir. Çok samimi yaklaştı. O da beni çok mutlu ediyor. Bazen ben hayrete düşüyorum. Samimi yaklaşıyor oyuncaklarla oynuyor kızım ile. Çocuğumla fazlasıyla ilgileniyorlar. Bana da olumsuz bir davranış olmadı gayet iyi.” [İlker]

“Hepsi o kadar iyiydi ki hangi birini anlatayım çok anlayışlılardı bana karşı olsun çocuklarıma karşı olsun hepsi çok anlayışlılardı hiçbirinden böyle surat asıklığı olsun azarlama olsun of deme olsun bunları görmedim aksine o kadar iyi yaklaştılar ki ben mesela psikolojik olarak yıpranmış bir anneydim o anlarda bile hep beni sakinleştirmeye kalktılar.” [Ece]

“Valla hiç olumsuz bir şey görmedim. Gayet anlaşılır şekilde görüşmeler sağladık yani çok çok iyi. Mesela çocukla odada konuşuyor uzmanlar, ben sormuyorum çocuğuma ne konuştunuz diye ama kötü bir şey görmüyorum. Ama geçen çocuğa sormuşsunuz babanla ne yaptın nasıl zaman geçirdin diye onu söyledi, ilgilenip sormuşsunuz yani.” [Mert]

“Çok iyi, çok güzel. Gerçekten hani çocukları getiriyorum çok ilgileniyorlar. Allah razı olsun hepsinden. İstedğim zaman ulaşabiliyorum onlara, istediğim zaman arıyorum, gayet güzel memnunum ben.” [Aslı]

“Her şeyi anlatıyorlar gelmeden geldiğimde buradaki benim hakkımı da bana söylüyorlar mesela. Hani şu şu hakkın var diye mesela... Ona göre tutanak yapabiliriz şikâyet edebilirsin diye söylüyorlar bana... Ulaşıyorum, açıyorlar telefonu hemen. Onlar arıyor ama onlar bana ulaşamıyor işte, ben her zaman açamıyorum telefonu (Gülerek...)” [Bilge]

“Çok çok iyi. Sağ olsunlar güler yüzlüler, cana yakınlar, sevecenler böyle. Aynı ailem gibi burası. Hani ben evime geliyorum sanki, ailemin yanına geliyorum sanki. Güler yüzlü bir şekilde sıcakkanlı bir şekilde karşılıyorlar. Kızım mesela bugün ağladı hemen onu sakinleştirmeye çalıştılar. Ben her zaman diyorum her zaman da demeye de devam edeceğim Allah sizden binlerce kez razı olsun. Allah sizi başımızdan hiçbir zaman eksik etmesin.” [Eylül]

Birçok katılımcı gerek kendileri gerekse de çocukları ile yakından ilgilenildiği hizmet hakkında gerekli bilgilerin aktarıldığı yönünde beyanda bulunmuştur. Katılımcılar için görev yapan personelin onlarla yakın ilişki kurması, ilgilenmesi, sorduğu sorulara cevap vermesinin önem atfettiği anlaşılmaktadır. Verilen ifadelerden kurumda görev yapan

personelin bunu sağlamaya yönelik profesyonel müdahale süreçleri ile müracaatçıya yaklaştığı anlaşılmaktadır.

2.3. Fiziki yapı

Katılımcılara fiziki yapıyı ve ÇGM'lerin adliye dışında olmasını nasıl değerlendirdiklerine yönelik sorular yönetilmiş elde edilen bulgularda çeşitlilik gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların bir kısmı binanın fiziki yapısını yeterli ve ulaşılabilir olarak değerlendirirken bir kısmı daha fazla geliştirilebileceğini (odaların daha uygun hale getirilmesi, ısıtma sisteminin arttırılması, çocuk oyun alanlarındaki oyuncakların arttırılması, çocuk odalarında güvenlik koşullarının sağlanması gibi) ifade etmiştir. Yine ÇGM'lerin adliye dışında olmasını birçok katılımcı olumlu değerlendirirken, ulaşım açısından zorlanan katılımcılar olumsuz olarak değerlendirmiştir.

“Evet park sorunu her yerde olduğu gibi burada da oluyor. Belediyenin düzenlemiş olduğu bir yer almışsınız. Gayet iyi... Küçük çocuklar için çok güzel oyun alanları yapılmış ben gayet memnunum. Sadece yeni yapılan bir bina, ıssız bir bina sanki cumartesi sabahları kimse olmuyor eski eşim için söylemiyorum, ıssız geldi bana... Bina adliyenin içinde olmamalı çünkü adliyenin yüzü soğuk geliyor.” [Ali]

“Adliye dışında yer alması güzel. Adliye içerisinde olduğu zaman hem bizi psikolojik olarak çok yoracak hem de ben çocuğuma onu anlatamam. Adliye görmemiş çocuklar var. Ben geçen gün oğlumu ilk defa getirdim. Adliyeye oğluma adliyeyi açıklayana kadar ak ile karayı seçtim. Bunun bir de hafta içi adliyede olduğunu düşünsenize polisler gidip çıkıyor. Suçlular elleri kelepçeli girip çıkıyor. Çocuğa bunu anlatmamız mümkün değil. O yüzden adliye dışında olması daha güzel.” [Ayşe]

“Kızım çocuk odasında oynayabiliyor. Çok güzel zamanını geçiriyor. Annesi gelip aldığı zaman farkına varmıyor. Zaten hadi gel oynayalım dediği zaman gidebiliyor. O yüzden oyun odası iyi olmuş. Ferah rahat, ayrı ayrı odalar var zaten görüştürmüyorlar. Çocuğu alıp götürüyorlar. Ben orada 5-10 dakika rahat bir şekilde bekleyebiliyorum... Adliyenin içerisinde olması bence kötü olurdu. Adliye deyince insanlar hakkında başka başka şeyler gelebiliyor. Yeri bence güzel. Çarşının merkezinde ulaşımı kolay, gelmesi gitmesi kolay. İçi de güzel. Çocuklar için güzel bir ortam var biz memnunuz.” [İlker]

“Adliye daha kötü olur ya bence... Adliye diyince insan hani böyle mahkeme falan kötü şeyler çağırıştırıyor ya. Hani polisler veya adliyeler oralardan daha başka ayrı bir yerde olması daha iyi bence.” [Bade]

"Valla kızım oraya her gittiğinde top havuzunda oynamak istiyor, baba biraz erken gidelim orada oynayalım diyor, yani çocuklar için güzel orası." [Mert]

Diğer katılımcılardan farklı olarak Ahmet;

“Benim beklediğim bekleme odası ya biraz hapishane gibi. Yani böyle kapıyı kapatınca sanki dört duvar gibi. Böyle kendimi psikolojik olarak biraz kötü hissediyorum. Odanın penceresi, saati yok. Böyle karamsar bir ruh haline bürünüyorum. En azından bir pencere ya da duvarda bir saatin olması yani bizleri mutlu eder. Zaten çocuğun kendi bekleme odasındaki oyun alanları falan çok hoş güzel ama geliştirilebilir. Oraya daha güncel olanlar daha dijital olanlar eklenebilir. Şu an orada sadece fiziki oyuncaklar var. Adliyenin içerisinde olsaydı ben bu kadar mutlu ve rahat olamazdım. Çocuğum bu kadar mutlu ve rahat olamazdı. Çünkü getirirken çocuğum sürekli soruyor eğer adliyede görüşmüş

olsaydık çocuğum bana burası neresi diye sorduğunda “adliye” cevabını verecektim ve çocuğun bana “biz neden sürekli oraya gidiyoruz” diyecekti. Adliyenin zaten çocuklar üzerinde psikolojik bir etkisi olduğuna inanıyorum. Benim çocuğum küçük olduğundan dolayı bu yaşta adliye koridorlarından geçerek oradaki herhangi bir ofiste mağdur birimlerinden ziyade adliyenin dışarısında sosyal hayatın içerisinde yanında bakkal manav ya da normal insandan çay içebileceği herkesin ulaşabildiği bir alanda bu birimin kurulması çok doğru ve çok güzel.” [Ahmet]

diyerek ebeveynler için düzenlenen odada saat, pencere olabileceği çocuklar için hazırlanan odada ise oyuncak imkânının fazlaştırılması gerektiğine vurgu yapmıştır.

ÇGM’lerdeki fiziki yapının çocuk ve ebeveyn odaklı olmasının kuruma alışma sürecinde başta çocuk olmak üzere ebeveynler içinde oldukça belirleyici bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Bilhassa çocuklar için hazırlanan odalarda ‘çocuk dostu’ hizmet modeline uygun olarak oyuncak gibi materyallerin sunulmasının çocuğun iyilik halini arttıran bir düzenleme olduğu vurgusu sıklık kazanmıştır.

3. ÇGM'nin Çocuk ve Ebeveynler Üzerindeki Etkisi

3.1. Ebeveynler üzerindeki etkisi

Katılımcılara ÇGM’den hizmet alan bir ebeveyn olmanın etkileri sorulmuştur. Katılımcılar; hizmet öncesinde eski eşle çok fazla problem yaşadıkları, bu uygulama ile yaşadıkları olumsuz duyguların zaman içerisinde son bulduğu yönünde anlatıda bulunmuşlardır.

“Ben daha önce çocuğumu annesinden almak istediğimde telefonlarıma bakmıyordu. Defalarca aramak durumunda kalıyordum. Daha önce psikolojik olarak ben kendimi ezik hissediyordum. Çocuğumu görmek için arıyorum. Gururumu, onurumu ayaklar altına alıp annesine ulaşmaya çalışıyorum. Yakınlarını arıyorum. Bunları yaşadıktan sonra şu andaki çocuk görüşme merkezindeki yaşadığımız çocuk alma verme durumu tabii ki kıyaslanamaz bir hizmet. Çünkü çocuk oraya bir oyun parkına gidiyormuş gibi gidiyor. Orada oynarken çocuğun annesi geliyor. Ben geliyorum. Çocuğumu almaya geliyorum. ‘Ben geldim oğlum’ diyorum. Kimseyi aramadan, kimseye onurumu ve gururumu ayaklar altına aldirmeden... Devletimiz bizlerin hakkını kanunlarıyla arayarak bu şekilde bize ferah ve sosyal ortam yarattı.” [Ahmet]

“İlk zamanlarda böyle şeydi kendimi suçlu gibi hissediyordum. Sanki çocuğumu göstermiyor da adliye kanalıyla alıyorlar gibi oluyordu. Yani konumumuz çok farklı oluyordu. Suçlu konumuna düşüyordum ama sonradan buraya geldiğimizde ortamı gördükçe şimdi gayet normal karşılıyorum. Gayet düzgün. Sadece giriş çıkışlarda mesela oranın yerini bilenler mesela çocuk da bize bakışları değişiyor. Anneyle oğul geliyorlar. Çocuğu göstermeyen bir anne sıkıntı yaşayan bir ailede mi buraya geliyor gibi bir algı oluyor. Herkes de bizi tanıdığı için öyle bir algı oluyor.” [Ayşe]

“Benim için çok iyi oluyor ya. Sizin aracılığınızla vermek istiyorum çocukla şuan böyle iyi ama ileride nasıl olur bilemem. Güven. Yani bana güven hissettiriyor. Benim çok korkum vardı yani babaya veririm de çocukları geri getirmez ya da çocukların başlarına bir şey gelir diye. Sizlerin sayesinde öyle bir endişem yok, olur ya hani 2 dk. geç gelir çocukları biraz geç getirirse siz hemen onu arıyorsunuz. Bu benim için güven.” [Aslı]

Ebeveynler üzerinde hizmetin etkisi değerlendirildiğinde birçok katılımcı için olumlu sonuçlar meydana geldiği anlaşılmaktadır. Çocuklarını göremeyen birçok katılımcı bu uygulama sayesinde düzenli bir periyotta çocukla görüşebilmenin kendilerine sağladığı psikolojik doyumdan defalarca bahsetmiştir. Yine boşanma aşamasında yaşanan problemlerin çocuğa yansımaması, ebeveynlerin çocuk üzerinden devam eden çatışmalarının son bulması açısından da hizmetin son derece fayda sağladığı anlaşılmaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere arabulucu bir mekanizma hizmeti de gören uygulama ile başta çocuk olmak üzere tüm aile bireylerinin iyilik hali, refah düzeyi, güçlendirilmesi kapsamlı bir müdahale süreci ele alındığı anlaşılmaktadır.

3.2. Çocuklar üzerindeki etkisi

Katılımcılara ÇGM'lerin çocuklar üzerindeki etkileri sorulmuştur. Elde edilen bulgulara; hizmetin çocuklar için çok olumlu etkileri olduğu yönünde anlatılar dikkat çekmektedir. Bilhassa görüşme odalarının çocuk dostu olarak tasarlanmış olmasının (oyuncaklar vs.) çocukları kuruma alıştırdığı, ebeveyn ve çocuklar arasındaki ilişkinin düzene girdiği yönündeki bulgular ön plana çıkmaktadır.

“Aslında bu ebeveynlerin çocuğa neyi nasıl aktardığına bağlı olarak değişiyor. Siz orayı nasıl tanımlarsanız çocuk orayı öyle algılıyor. Ben çocuğuma oranın bir okul olduğunu orada öğrenmesi gereken şeyler olduğunu, oradan kendisini annesini alacağını söylediğinde çocuğun o zaman bakış açısı daha güzel oluyor. Bu merkez çocuğum üzerinde olumsuz etki bırakmadı. Olumlu etkiyi bıraktığına eminim, çocuğumun psikolojisi için olumlu destek oldu.” [Ahmet]

“Sadece ilk zamanlardan çocuğumu götürdüğüm zaman çok zorlanıyordum. “Niye buraya geliyoruz” diye... Sonradan sonraya alıştık. İlk zamanlarda oğlum çok zorlandı, orayı oğluma anlatmakta çok zorlanıyordum. Ben artık ona şunu söylüyorum, biz oyun oynuyoruz burası oyun yeri ebelemeye oynuyoruz buraya gireceğiz sen bir yere saklanacaksın, ben bir yere saklanacağım, baban bir yere saklanacak baban beni orada görmeden ben çıkarsam ben oyunu kazanıyorum babam beni ebeleyememiş oluyor diyorum oğlum da polisler neden var diyordu ben de kimse haksızlık yapmasın o yüzden polisler var diyorduk, ablalar neden var diyordu, ablalar hakemi yönetiyor diyordum oğluma böyle böyle anlatıyordum. Şimdi biraz daha alıştı. Oradaki oyuncaklarla oynuyor yerini biliyor.” [Ayşe]

“Çocuğu çok güzel etkiliyor. Sonuçta başka bir tarafın, uzmanların akıl vermesi çok iyi. Mesela siz şöyle olursa daha iyi olur böyle olursa daha iyi olur diye fikir veriyorsunuz. Diyorum ya işte sizin sayenizde çocuk benle kalmaya başladı. Ben ‘kızım ben de kal’ dedikçe yok diyordu, kalmıyordu. Sizler çocukla konuşunca benim evimde rahatça kalmaya başladı.” [Mert]

“Bu uygulama çok iyi. Çocuklar açısından çok iyi... Ya kızım mesela bana iyi ki karşı karşıya gelmedin babamla sana küfredirdi, sana vururdu diyor. Onlar da çok korkuyorlar. Karşı karşıya gelmemi zaten istemiyor. Bana eski eşim bazen kapıdan bırakıyor. Bazen ben dışarıya çıkarıyorum. Direkt benimle muhatap olmaya çalışıyor. Mesela sizin sayenizde kızımı her gördüğümde kızım bana daha da sıcakkanlı oluyordu. Annem beni seviyor beni alıyor annem beni özlüyor beni görmek istiyor diyordu mesela ben önceden korkudan göremiyordum çocuklarımı ama sizin aracılığınızla görmeye başladıktan sonra kızım ile aramızdaki iletişim daha da arttı.” [Ece]

Katılımcıların ifadelerinden hizmetin çocuklar üzerinde olumlu etkiler bıraktığı anlaşılmaktadır. Birçok ebeveyn hizmet sayesinde çocukların ebeveynleri ile düzenli

görülebilmemesinden oldukça memnun olduğunu ifade ederken, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin düzene girdiği ve fonksiyonelleştiğini ifade etmesi de hizmetin önemini ortaya koyan kıymetli bulgular arasında yer almaktadır.

4. Yararlanıcıların ÇGM'nin İşleyişine Yönelik Önerileri

Son olarak katılımcılara hizmeti geliştirmeye yönelik önerileri sorulmuştur. Elde edilen bulgularda;

“Çocuğuma nasıl davranmam gerektiğini bana anlatsınlar daha sağlıklı bir birey yetişmesine ben katkıda bulunmak istiyorum. Yani ben çocuğumu saat 12 ile 6 arasında alıyorsam yarım saat öncesinde benimle belli bir süre psikolog eşliğinde bir görüşme yapabilir. Çocuğuma nasıl davranacağım konusunda. Çünkü işimden kaynaklı ben çocuğumu 7 gün 24 saat göremiyorum. İki hafta üst üste de göremiyorum. Aldığımda 6 saatlik kısa bir süre içerisinde çocuğuma karşı nasıl davranacağımı bilemiyorum. Orada çocuğumu almadan yarım saat önce bir psikolog ile görüşebilsem daha sağlıklı olur. Ebeveynlik konusunda yardım alsam çok iyi olur. Çünkü bizler ne kadar hayatın içerisinde olsak da ebeveynlik çok başka bir şey... Zaten biz ebeveynliği yapamadığımız için biz buralara başvurduk. Artık boşanmaların artması, sosyal çürümenin bütün ailenin içerisine virüs gibi yayılması, çiftlerin birbirleri arasında anlaşılamamaları ve suça meyillilik oranlarının artması insanların artık birbirlerine tahammüllerinin kalmaması gibi nedenlerden devletimizin böyle bir kurum açmıştır. Yine içinde pedagogların, psikologların olduğu ebeveyn ve çocuklara ayrı ayrı hizmet veren odaların olduğu bir kurumu arzu ediyorum.” [Ahmet]

“Örneğin çocuğumu cumartesi günü aldım gezdik eğlendik daha sonra hastalandım pazar günü benim yerime birisi bir tanıdığım çocuğu teslim etmek için sizin kuruma getirebilmeli, böyle bir esneklik olmalı.” [Ali]

“Ben mesela şunu isterdim. Pedagogların gözetiminde alınıp veriliyor ya çocuklar pedagoglarda kendilerince bu sürece dair bir rapor tutsunlar isterim. Çocuk anneden geldiğinde nasıldı? Babaya bırakılıp babadan geldiğinde nasıldı? Onlarda kendileri görüşlerini belirtsin isterim. Onların zaten kendi alanları, anne getirdiği zaman mesela 10 dakika babaya verilmeden önce konuşulsun isterim çocukla, o hafta değerlendirilsin isterim onun bir raporu tutulsun isterim daha sonra da babadan geldikten sonra bir rapor tutulsun isterim bir de ona göre değerlendirme yapılsın isterim en azından o hafta çocuk yaklaşımları nasıl anne yönlendiriyor mu baba yönlendiriyor mu babadan geldikten sonra çocuk mutlu mu değil mi burada önemli olan çocuk ise periyodik olarak değerlendirilmesini isterim pedagoglar tarafından. Uygulamadaki en büyük eksiklik bu.” [Ayşe]

“Yani benim önerim bu sistem mesela 2 haftada bir babanın görüş hakkı var ya. Bir hafta alıyor öteki hafta almıyor çocuğu. Hakkı olan hafta çocuğu almadığında görmediğinde çocuğun psikolojisi bozuluyor ister istemez. Yani madem böyle bir sistem var bunun düzenli olması gerekiyor. Yani alsın, devamlı alsın çocukları bu onun görevi. Görevini yerine getirsin çünkü çocuğu etkiliyor, çocuğun psikolojisi bozuluyor. Yani mahkeme diyecek ki bir hafta alıp diğer hafta almama yok, devamlı çocuklar alınsın denecek. Çocukları görüş günlerinde almak zorunda olsalar daha iyi olur.” [Aslı]

Elde edilen bulgulardan hareketle hizmeti geliştireceği düşünülen çok kıymetli bulgular elde edildiği düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurma noktasında daha fazla psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu, binanın fiziki koşullarının çocuk ve ebeveynler

için daha fazla düzenlenmesi, belirli haftalarda çocuğunu teslim almayan ebeveynlere yönelik hizmeti düzene sokacak müdahale planlarının oluşturulması, çocuğun sık sık pedagoglarla görüştürülerek gelişimine yönelik tutanakların tutulması ve devam eden dava dosyalarına konulması gerektiği yönündeki önerilerin hizmetin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Dünyada çocuk refahını sağlamaya yönelik hizmetler risk ve hizmet odaklı olarak ikiye ayrılmaktadır. ABD ve İngiltere gibi ülkeler risk odaklı yani müdahale için yüksek bir eşige sahipken, İsveç ve Finlandiya gibi ülkelerde hizmet odaklı sistemler hakimdir. Risk odaklı sistemler çocukların iyilik hali için olabilecek riskleri azaltmaya yönelikken, hizmet odaklı sistemler müdahale için düşük bir eşige sahip, çocuk merkezlidir. Yine hizmet odaklı sistemlerde çocukların hakları, çıkarları ve ihtiyaçları hizmet sunumunda esas alınmakta çocuğa görüş ve düşüncelerini ifade etme fırsatı verilmektedir (Burns vd., 2017; Pösö ve Enroos, 2017). Odağına çocuğun iyilik halini arttırmayı koyan çocuk görüşme merkezleri gelişmiş ülkelerde uygulanan hizmet modeline uygun birçok faaliyeti bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda çalışmada boşanmış ya da boşanma aşamasında olan bireylerin çocukları ile kişisel ilişki kurma sürecinde zorluk yaşamaları sonucu, hizmet aldıkları çocuk görüşme merkezleri hakkında kapsamlı görüşlerine yer verilmesi hedeflenmiştir. Uygulamadan hizmet alan bireylerin düşünceleri, sürece dair değerlendirmeleri, çocuk görüşme merkezinin çocukları ve kendileri üzerindeki etkisi ve uygulamaya dair önerileri kapsamlı bir şekilde ortaya koyulmuştur.

Katılımcılar, eski eşle karşılaşmama, çocuklarını icra sistemi ile görmeme, mevcut hizmetten nasıl haberdar oldukları ve buraya başvurma sebepleri ile kamu kurumu tarafından aranma noktasında ne hissettikleri hakkında detaylı bilgi vermiş, sistemin olumlu yanlarına vurgu yapmış ve sistemin geliştirilmesine dair önerilerde bulunmuştur. Çalışma sonucunda ortaya çıkan bilgiler, yeni bir uygulama olan çocuk görüşme merkezinin daha çok kişi tarafından öğrenilmesi ve ortaya koyulan önerilerin sistemi geliştirmesi açısından oldukça önemlidir.

Ortaya çıkan bulgular, bireylerin genellikle velayet sahibi tarafın çocuğu diğer ebeveyne göstermemesi sebebiyle çocuk görüşme merkezine başvuru yaptıklarını ve bu kurum kanalıyla çocuklarıyla kişisel ilişki kurduklarını göstermektedir. Yazıcı (2019) tarafından da sıklıkla vurgulandığı üzere çocuklar için öncelikli bakım yöntemi kendi ailelerinin ve akrabalarının yanında korunmasıdır. Boşanma sürecinde çocuğun velayetini alan ebeveyn, çocuğun diğer ebeveyn ile ilişkisine zarar verecek, kişisel ilişki sürecini engelleyecek eylemlerden kaçınmalıdır (Dethloff, 2005). Bu bağlamda ÇGM'ler ile aile bütünlüğünün korunmasının da temin edildiği anlaşılmaktadır.

Çocuk görüşme merkezlerinin bağlı bulunduğu müdürlük adında “mağdur” kelimesinin geçmesi ve bu kelimenin kişiler üzerinde nasıl bir etki bıraktığı sorulduğunda ise bireyler, hali hazırda mağdur olduklarını, mağdur oldukları için bu devlet kurumundan destek aldıklarını ve mağdur kelimesinin kendilerini tam olarak ifade ettiğini vurgulamışlardır. Geleri (2004)’e göre mağdur “fiziksel veya zihinsel zarar, ekonomik kayıp, duygusal acı çekme ve temel hakların azalması gibi durumlardan bireysel veya ortak olarak rahatsız olan, etkilenen, acı çeken yani suçun işlenmesinden doğrudan zarar gören kişidir.” Kavram anlam olarak suçun işlenmesinden zarar göreni nitelese de durumun tartışmaya açık olduğu düşünülmektedir. Nitekim Gültekin (2012) ve Şahin (2009) konuya ilişkin her mağdurun suçtan zarar gören kişi olduğunu lakin her suçtan zarar görenin mağdur kişi olduğunun söylemeyeceğini ifade etmiştir. Neticede “mağdur” kelimesinin suçtan dolayı olarak zarar görenleri net bir biçimde kapsamadığı anlaşılmaktadır.

Bu sistemin eskiden gerçekleştirilen icra sisteminden daha iyi olduğu, icra sisteminin çocukların psikolojisini olumsuz etkilediği, çocuk görüşme merkezlerinin ise ebeveyn-çocuk ilişkisine olumlu yansımalarının olduğu belirtilmiştir. Bilhassa ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların önüne geçilmesi ve çocuğun ihmal ve istismara uğramasının önündeki engelleri de kaldırmaktadır. Yolcuoğlu (2010) çalışmasında çocukların ihmal ve istismara uğramasına etki eden faktörler arasında ebeveynlerin, bireysel özellikleri, depresyon-anksiyete, düşük tolerans, kendine güven eksikliği, kendi ailesiyle güvensiz bağlanma, aile içi anlaşmazlıklar ve sosyal destek zayıflığının etken olduğunu vurgulamıştır. Yine aynı çalışmada bu durumun engellenmesi için ÇGM'ler gibi yeni hizmet modellerinin geliştirilmesinin gerekliliği ve önemine vurgu yapmıştır.

Bireylerin üzerinde en çok durduğu nokta ise çocuk görüşme merkezinde eski eş ya da boşanma aşamasında olunan eş ile karşılaşmamalarıdır. Bu doğrultuda çocuk görüşme merkezlerinin, çocuğun anne-babası arasında gerçekleşebilecek bir anlaşmazlık durumuna şahit olmaması ve velayet sahibi olmayan ebeveyni ile periyodik görüşmelerinin yapılması noktasında destekleyici bir işlevi olduğu söylenebilmektedir. Yine çocuğun velayetini alan ebeveynin diğer ebeveyne güvenmediği için çocukla görüştürmediği ancak çocuğu devlet kanalıyla çocuk görüşme merkezi aracılığıyla diğer ebeveyn ile görüştürmek istediği belirtilmiştir. Bu noktada çocuk görüşme merkezlerinin; kişiye güven veren, eski eş ile arada arabulucu vazifesi gören bir kurum olduğu söylenebilmektedir. Sülü Akgül ve Yıldız (2022) yeniden yapılanan aileler (üvey aileler) üzerinde kaleme aldıkları çalışmada çiftlerin boşanma ve yeniden evlenme süreçlerinde yaşadığı anlaşmazlıklardan en fazla etkilenen tarafın çocuk/lar olduğunu tespit etmiş ve arabulucu mekanizmalara olan ihtiyacın önemini vurgulamışlardır.

Bu bağlamda eski eş ile yaşanan sorunlar ve buna bağlı olarak çocukla kurulan kişisel ilişkinin sekteye uğraması sonucu Çocuk görüşme merkezine başvuran bireyler, bu kurumdan hizmet alma süreçlerinde iyi hissettiklerini, periyodik olarak çocuklarıyla görüşebildiklerini, karşı taraf ile yaşanan sorunların minimuma indirildiğini ve çocuklarıyla kurdukları ilişki kalitesinin arttığını belirtmişlerdir. Yine aynı şekilde çocukların anne-babası arasında yaşanan sorunlara daha az şahit oldukları, çocuk görüşme merkezinde görevli uzmanın bu süreçte 'buz kırıcı' rol oynadığı ve bu durumun çocuğun psikososyal gelişimine olumlu yansıdığı belirtilmiştir. Bu noktada icra sistemi ile yeni sistem kıyaslandığında çocuk görüşme merkezlerinde psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanlarının yer almasının ebeveyn-çocuk ilişkilerini düzenleme ve çocukları psikososyal açıdan desteklenme noktasında oldukça önemli bir işlevi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların olumlu olarak değindiği bir başka konu ise çocuk görüşme merkezlerinde görev yapan personeldir. Bu personele kolaylıkla ulaşılabildikleri, personelden sürece dair detaylı bilgi alabildikleri, personelin çocuklar ile yeterince ilgilendiği ve çocuk-ebeveyn ilişkisi noktasında destekleyici bir role sahip oldukları belirtilmiştir. Ziyalar ve Çalıcı (2022) çocuklarla adli görüşme yapılırken; çocuklara destekleyici bir tavırla, görüşme öncesi ve esnasında gülümseyerek, sözcüklerle küçük cesaretlendirmeler yapılarak, açık vücut pozisyonunda, sıcak ve samimi bir ses tonuyla, göz teması kurularak, gerekli yerlerde çocuğu bilgilendirerek, çocuğa 30-40 cm'den fazla yaklaşımadan, açık uçlu sorular ve etkin bir dinleme ile görüşmelerin gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Fiziki yapıya dair ise, çocuk dostu alan olarak dizayn edilen çocuk görüşme merkezlerinde çocukların keyifli zaman geçirebildikleri, diğer ebeveyni beklerken sıkılmadıkları belirtilmiştir. Bu noktada fiziki yapı itibarıyla çocuk görüşme merkezlerinin adliye binası dışında bir yerde konumlanmasının çocuğun psikososyal gelişimi açısından olumlu bir özellik taşıdığı görülmektedir.

Tüm bulgulara bakıldığında çocuk görüşme merkezlerinin boşanma aşamasında olan veya boşanmış bireyler arasında çocuk hususunda bir iletişim/arabulucu kanalı görevi gördüğü, süreç içerisinde ebeveynler arasında yaşanacak sorunları minimize ettiği, çocuğun ebeveynleri arasında örselenmesinin önüne geçtiği görülmektedir. Çocuk görüşme merkezlerinde görev alan personel aracılığıyla ebeveyn-çocuk ilişki kalitesinin artırıldığı ve bireylerin profesyonel olarak desteklendiği anlaşılmaktadır.

ÖNERİLER

Çalışmanın bir önceki bölümünde de ifade edildiği üzere muhteviyatı ve sosyal hizmetin doğasıyla örtüşmeyen yanı nedeniyle “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri” birimindeki “mağdur” ibaresinin değiştirilmesi önerilmektedir.

Katılımcılar çocuk görüşme merkezlerinden hizmet aldıkları süreç içerisinde oradaki görevli personelin ebeveynlik becerilerini geliştirmek amacıyla kendilerine danışmanlık verebileceğini ve yine görevli personelin süreç içerisinde çocuğa dair gözlemlerine ilişkin düzenli olarak rapor tutabileceğini belirtmiştir. Hak sahibi ebeveynler ise çocuğu görme sürecinde çocuk görüşme merkezine yalnızca kendilerinin gelerek çocuğu alma zorunlulukları olduğunu ancak herhangi bir işleri çıkması durumunda bu konuda esneklik tanınması gerektiğini, örneğin kendilerinin yerine tanıdık bir başka kişinin gelebilme olanağı tanınmasını istediklerini belirtmiştir. Yükümlü ebeveynler ise çocukların düzenli olarak diğer ebeveyn ile görüşmesini istediklerini ancak diğer ebeveynin mahkemenin belirtmiş olduğu kararda yer alan günlerde düzenli olarak çocukları görmemesinden duyduğu rahatsızlığı belirterek hak sahibi ebeveynin çocukları sistematik bir şekilde görmesinin mecburi olması gerektiğine dair öneride bulunmuştur.

Bu hususun geliştirilmesi adına çocuk görüşme merkezlerinde görev alan personel tüm süreç içerisindeki gözlemlerini tutanak ya da rapor haline getirebilir ve bunu mahkemeye sunarak çocuğun mevcut kişisel ilişki tesisi hakkındaki mahkeme kararının yenilenmesini sağlayabilir. Bu süreci yaşayan bireyler için, Ebeveyn danışmanlığı (Aile Danışmanlığı) adı altında eğitim modülü oluşturularak merkezden hizmet alan bireylere düzenli aralıklarla danışmanlık hizmeti verilebilir ve hatta bu ebeveynler ile grup çalışması da yapılabilir. Bu tarz bir çalışmayla bireylerin boşanmaya bağlı olarak yaşadıkları sorunların düzeyi azaltılabilir ve ebeveynlerin kendi aralarındaki sorunları müşterek çocuklara yansıtmasının önüne geçilebilir. Son olarak yükümlü ebeveyn çocuğunu çocuk görüşme merkezine bir yakını ile gönderebilmekte iken hak sahibi ebeveyn çocuğu almaya kendisi gelmek zorundadır. Hak sahibi ebeveynin de işinin çıkabilme, müsait olamama durumuna ilişkin çocuğu bir yakını ile çocuk görüşme merkezine gönderebilmesine dair yönetmelikte düzenleme yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
<https://magdur.adalet.gov.tr/home/sayfadetay/adm-nedir>. Erişim Tarihi: 03.05.2024
- Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesi sürecine ilişkin rehber. <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/Cocuk-teslimi-rehber>. Erişim Tarihi: 03.05.2024
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). Türkiye boşanma nedenleri araştırması. (Erişim Tarihi: 10.04.2024
<https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tbna2014-kitap.pdf>
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Yayıncılık.

- Arndt, C., Crandles, G., Goldsmith, F., Gordon, C., Kucinski, M. ve Baronin, M. Die Vollstreckung des Besuchsrechts: Ein Tabu?. FamPra.ch, 2021.
- Aydın, O. ve Baran, G. (2010). Toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Baş, S. ve Baş, S. (2023). Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması konularında 7343 sayılı kanunla yapılan değişiklikler ve çocuk hakları perspektifinden bir değerlendirme. *ÇÜHAD*, (3), 1-32. <https://doi.org/10.59399/cuhad.1212954>
- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). *Evren ve örneklem içinde bilimsel araştırma yöntemleri*. Vize Yayıncılık.
- Birchler, U. (2010). Probleme bei der umsetzung und durchsetzung des besuchsrechts - Gedanken aus dem Praxisalltag - aus einer etwas anderen Perspektive.
- Breitschmid, P. (2016). Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz, Art. 1-456 ZGB (3. Auf.). Schulthess Juristische Medien AG.
- Budzikiewicz, C. (2021). Jauernig Bürgerliches Gesetzbuch Kommentar. BGB 1684, (17. Auf.). C. H. Beck. München.
- Burns, K., Tarja P. ve Marit, S. (2017). *Child welfare removals by the state: A cross-country analysis of decision making systems*. New York: Oxford University press.
- Burns, N. ve Grove, S. K. (2009). *The practice of nursing research: appraisal, synthesis and generation of evidence*. St. Louis, Missouri: Saunders Elsevier Inc.
- Büchler, A. (2022). FamKomm-Scheidung, Band I, Art. 273 (4. Auf.). (Roland Fankhauser, Herausgeber). Stämpfli Verlag.
- Çiçekli, A. (2019). *Boşanmalar üzerine sosyolojik bir araştırma Van örneği (2001- 2016)*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Dethloff, N. (2005). Parental rights and responsibilities in Germany. Symposium on Comparative Custody Law. *Family Law Quarterly*, 39(2), 315-337.
- Erbay, E., Gök, F. A., ve Kardeş, T. Y. (2015). Aile mahkemelerine başvuran ve boşanma sürecinde olan ailelerin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 139-154. <https://doi.org/10.20296/tsad.11689>
- Geleri, A. (2004). Suç mağduriyeti ve polis: olaylara müdahale eden polisin suç mağduriyetiyle ilişkisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(1-2), 53-82.
- Geniş, M., Toker, B., ve Şakiroğlu, M. (2019). Boşanmanın çocuklara etkisi, çocuğa söylenmesi ve ebeveyn yabancılaşması: derleme çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(3), 190-199.
- Güler, G. (2017). Ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve boşanma. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, (3) 225-228.
- Gültekin, Ö. (2012). Ceza ve ceza muhakemesi hukukunda mağdur hakları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 3(11), 119-148.
- Kalkavan, İ. ve Büken, E. (2017). Boşanma davalarında çocuğun velayet hakkı için uygun ebeveynin belirlenmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 22(1), 54-63. <https://doi.org/10.17986/blm.2017127142>
- Kalmijn, M. ve Monden, C. (2006). Are the negative effects of divorce on well-being dependent on marital quality, *Journal of Marriage and Family*, 68(1). 1197-1213.
- Kır, İ. ve Bülbül, Ö. (2012). İslahiye ilçesinde boşanma olgusu üzerine sosyolojik bir inceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 99-122.
- Koçoğlu, S. (2018). *Boşanmanın çocuk açısından sonuçları*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Korkut, Y. (2003). Bir geçiş krizi olarak boşanma. *Psikoloji Çalışmaları*, 23, 99-112.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulamaları için bir rehber*. (S. Turan, Çev.), Nobel Akademik Yayıncılık.

- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri* (Çev. S. Özge). Siyasal Kitapevi.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, (5) 140-161. <https://doi.org/10.5455/cap.20130510>
- Öngören, S. (2017). Boşanma ve boşanmanın erken çocukluk dönemi çocuklar üzerindeki etkileri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 73-87.
- Pösö, T. ve Rosi, E. (2017). The representation of children's views in finish court decisions regarding care orders. *International Journal of Children's Rights*. 25, 736-753.
- Saçan, S. (2010). *Sosyal hizmetler çocuk esirgeme kurumunda koruma altında iken aile yanına döndürülen 6-18 yaş çocuk ve gençlerin duygusal ve davranış sorunları: Kütahya ili örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Şahin, C. (2009). *Ceza mahkemesi hukuku*. Seçkin.
- Şen, B. (2013). *Boşanma süreci ve arabuluculuğu*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sülü Akgül, C. ve Yıldız, R. (2022). Yeniden yapılanan ailelerin tanınması ve yaşanan başlıca güçlük alanlarının belirlenmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15(89), 449-476.
- T.C. Resmî Gazete, 15/07/2015 Tarihli 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
- Toprak, E. H. (2022). *Evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanma*. [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. İzmir Ekonomi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Evlenme ve boşanma istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2023> (Erişim Tarihi: 27.03.2024).
- Yavuziğit, S., Genç, Y. ve Yavuziğit, Y. K. (2022). Çocuk adalet sistemindeki koruyucu-önleyici ve iyileştirici uygulamaların sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15(92), 339-352.
- Yazıcı, E. (2019). *Çocuk koruma ve sosyal hizmet*. Nika Yayınevi.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2010). Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 73-83.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Çocuk ruh sağlığı, çocuk yetiştirme sanatı ve kişilik gelişimi*. 24. Basım, Özgür Yayınları.
- Ziyalar, N. ve Çalıcı, C. (2022). Çocuklarla adli görüşmenin temel prensipleri: okul öncesi dönem. Didem Elitez ve M. Burak Gönültaş (Ed.), *Adli Sosyal Hizmet Yaklaşım ve Müdahale* (184-196). 4. Basım. Nobel.

Extended Abstract

The study was written in order to evaluate the Child Interview Centers where divorced or divorcing individuals receive services as a result of their difficulties in establishing a personal relationship with their children. Within the scope of the study, in-depth interviews were conducted with 10 parents and one first-degree relative (grandmother) who benefited from the service and the findings obtained were analyzed with MAXQDA program. The findings obtained from the individuals who benefited from the service were deciphered by thematic analysis method by dividing them into main themes and sub-themes: Thoughts about the Service - Not Meeting with Ex-Spouse, Not Taking the Child by Execution, Name of the Institution and Being Called by the Institution, How They Learned about the Service, Reasons for Applying to the Service, Evaluations of the CIC - Positive Aspects, Staff, Physical Structure, Effect of the CIC on Children and Parents - Effect on Parents/Children and Suggestions. Participants emphasized the positive aspects of the system and made suggestions for improving the system by giving detailed information about how they were informed about not meeting with their ex-spouses, not seeing their children through the execution system, how they were informed about the existing service, and the reasons for applying here, and how they felt at the point of being called by the public institution. The information obtained as a result of the study is very

important for more people to learn about the Child Interview Center, which is a new practice, and for the existing suggestions to improve the system. The most important point emphasized by individuals is that they do not encounter a former husband or wife who is in the process of divorce at the child interview center. In this respect, it can be said that child interview centers have a supportive function in terms of not witnessing a possible conflict between the parents of the child and having periodic meetings with the parent who does not have custody of the child. It was also stated that the parent who has custody of the child does not allow the other parent to meet with the child because he does not trust the other parent, but he wants the child to meet with the other parent through the Child Interview Center through the state channel. At this point, it can be said that Child Interview Centers are an institution that gives confidence to the person and acts as a mediator between the ex-spouse and the other parent. In this context, individuals who applied to the Child Interview Center as a result of the problems experienced with the ex-spouse and the consequent interruption of the personal relationship with the child stated that they felt good during the process of receiving services from this institution, that they were able to meet with their children periodically, that the problems experienced with the other party were minimized and that the quality of the relationship they established with their children increased. Similarly, it was also stated that children witnessed fewer problems between their parents, that the expert in charge at the Child Interview Center played an 'ice-breaker' role in this process, and that this situation had a positive impact on the psycho-social development of the child. At this point, when the enforcement system is compared with the new system, it becomes clear that the presence of psychologists, pedagogues, and social workers in Child Interview Centers has a very important function in regulating parent-child relations and supporting children psycho-socially. Another issue mentioned positively by the participants is the staff working at the Child Interview Centers. It was stated that they can easily reach these personnel, that they can get detailed information about the process from the personnel, that the personnel are sufficiently interested in children, and that they have a supportive role in the child-parent relationship. They also stated that the child-friendly design of the institution was extremely positive for children. The fact that there are toys in the room where the child meets with his/her parent and that separate rooms are designed for parents and children were evaluated as extremely positive. Considering all the findings, it is seen that the Child Interview Centers act as a communication/mediator channel between divorced or divorced individuals in the divorce process in terms of the child, minimizes the problems to be experienced between the parents during the process and prevent the child from being abused between the parents. It is understood that the quality of the parent-child relationship is increased and individuals are professionally supported by the personnel working in Child Interview Centers.